



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Legis dispensatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Lator conscius sit consuetudinis. Quare collige per legem contrariam universalem abrogari consuetudinem antecedentem universalem, quamvis lex codita sit sine clausula derogatoria; per legem tamē universalem non abrogari consuetudines speciales, aut statuta specialia locorum, nisi eorum fermentio in lege; secus dicendum de lege particulari, quia eam abrogatur consuetudo particularis, quamvis non huius mentio. *Ibid. num. 38 & seq.*

99. Sicut lex posterior abrogat priorem legem, ita & posterior consuetudo priorem seu antiquam consuetudinem. *Ibid. num. 44.*

100. Introducens consuetudinem contra legem, peccadonec elapsum sit tempus requisitum ad legitimam consuetudinem introducendam, nisi Princeps eam toleret, vel bona fides excusat. *Ibid. num. 45.*

101. Petes, an idem sit præscriptio & consuetudo? Resp. negativè, quia consuetudo est quid juris, inducit enim ius & legem; præscriptio vero dicitur quid facti, quo alicui adiicitur dominium rei alienæ. *Ibid. num. 46.*

Dispensatio legis.

102. Nomen dispensationis, significat actum jurisdictionis, quo quis eximitur ab obligatione legis, aut quo legis obligatio suspenditur. Ad valorem dispensationis requiritur consensus internus legitimi Superioris seu legislatoris, vel ipsius Superioris, vel successoris, vel æqualis in juris dictione; qui potest cum suis subditis dispensare, illosque ab obligatione legis eximere, perseverante adhuc obligatione respectu aliorum. Idem etiam potest quilibet conditor in sua lege, & Summus Pontifex in legibus lati ab Apostolis tamquam Episcopus. Potest item legislator secum in suis legibus dispensare; quamvis actus quo quis secum in propria lege dispensat, non dicatur propriè & strictè dispensatio. Inferior vero non potest dispensare in lege Superioris, quoties Superior dispensationem sibi reservavit, aut inferiori prohibuit dispensandi facultatem: propterea Magistratus inferior non potest dispensare in lege communi, sicut neque Episcopus in legibus Papæ, & regulariter loquendo, neque in legibus & statutis Concilii Provincialis. *Ibid. quest. 2. punct. 3. n. 1. & seq.*

103. Inferior non potest dispensare in lege Superioris toties quo-

quoties legislator expresse non ademit dispensandi facultatem, vel quando dubitatur an res egeat dispensatione, vel quando urgente necessitate potest Papam per litteras certiorum facere, vel in opere partium, quibuscum est dispensandum, suis redditibus occurtere. *Ibid. n. 17. 18. & 19.*

104. Quæres, quid requiratur, quidve servandum sit, dum aliqua dispensatio de mandato Summi Pontificis expeditur? Requiritur ut qui rescriptum Apostolicum expedire debet, ad confessiones approbatus sit ab ordinario, ut sit Doctoratus laurea insignitus, ut habeat justam causam dispensandi, ut rei ventatem, nisi notoria sit, vel aliunde constet, ab ipso pœnitente diligenter inquirat, ut Confessarius cui rescriptum Apostolicum exhibetur ad dispensandum in matrimonio, non dispense, nisi impedimentum sit occultum, id est, nisi ignoretur in majori parte vicinæ, vel parœciæ, vel oppidi, vel Collegii, vel monasterii: ut præcedat dispensationem confessio, quoties rescriptum hoc juber: ut denique Confessarius imponat talia pia opera, qualia prudenter imponenda judicaverit: v.g. in dispensationibus ad contrahendum matrimonium obtentatione delicti, imponenda est delinquenti pœnitentia, seu menstrua confessio, quæ fieri poterit quamcumque die mensis. *Ibid punct 2. num. 1. & seq.*

105. Confessarius cui datur facultas dispensandi circa matrimonium, curare debet ante dispensationis executionem, ut conjuges separantur, si id sine scandalo præstari possit: curare que debet insuper, ut contrahentes certiores sint de nullitate consensu, & litteras dilacerare debet quoties in privilegio prescribitur litteras dilacerari: & pro dispensatione expedienda nihil omnino exigat. *Ibid num. 14. & seq.*

106. Dispensatio concessa sine justa causa à legislatore, vel ab habente facultatem legislatoris, valida est, sed non licita, & consequenter valet dispensatio ab Episcopo facta sine causa in propria lege, & constitutione, quamvis in Synodo facta. Neque solum peccat Superior si dispensest sine causa, verum etiam si dispensest ex causa, quam dubitat esse sufficientem: at ille cum quo dispensatum est, potest dispensatione utili, licet dubitetur an Superior habuerit sufficientem causam dispensandi, quia in dubio standum est iudicio Principis seu legislatoris. Non valet quoque dispensatio concessa ab eo qui bona fide credebat subesse justam causam ad dispensandum; quamquam is cum quo dispensatum est bona fide sine causa, tutus est

est in conscientia, donec sibi de insufficientia causa est
constet. *ibid. punct. 3. n. 1. 2 7 & seq.*

107. Dispensatio in lege Superioris concessa ab inferiori
sine justa causa, non solum non est licita, verum neque
valida; consequenter is cum quo inferior dispensavit in lege
Superioris absque justa causa, non potest uti dispensations
à fortiori dispensatio concessa etiam à Papa sine justa cau-
sa in iis quæ sunt de jure divino & naturali invalida est, pro-
catque graviter dispensans sine causa in lege Superioris, et
in iis quæ sunt de jure naturæ. *ibid. n. 12. & seq.*

108. Inducens ad dispensandum sine causa, vel allegata falso
causa, peccat eodem pacto, quo dispensator peccat. *ibid. n. 13.*

109. Non est necesse ut Superior dispensatus cognoscatur
judicialiter adesse justam causam ad dispensandum; immo di-
spensatio tacite concessa sine cognitione causæ, validæ;
nam voluntas tacita tantum valet, quantum expressa in iis
in quibus nec forma certa, nec verba necessaria sunt. Et ob-
tinens dispensationem in lege Superioris ab inferiore non
cognita causa subsistente, potest licitè ea dispensatione uti.
ibid. num. 17. 18. & 19.

110. Justæ & sufficietes causæ ad dispensandum sunt
utilitas aut necessitas communis vel privata, pietas, & alii
casus, vel rationes, quæ sufficietes & legitimæ arbitrio pru-
dentis viri visa fuerint pro qualitate loci, temporis, & per-
sonæ. *ibid. num. 20.*

111. Superior posita justa causa tenetur aliquando, v.g.
quando extant urgentes rationes, & aliquando non tenetur
dispensare, quando extant hujusmodi rationes. *ibid. n. 21.*

112. Qui non est supremus Princeps, non potest in lege
dispensare, imposta multa pecuniaria fabricæ Ecclesie, vel
piis operibus ex precepto tradenda, nisi forte imponatur in
penam delicti, quia in Trident. sess. 25. cap. 18. præcipitum di-
spensatio gratis fieri. *ibid. num. 23.*

113. Quoties aliquid habens connexionem cum materia
dispensationis tacetur, vel falso narratur, quo cognito Su-
perior non dispensasset, invalida est dispensatio; securius tu-
ceatur tantum res vel circumstantia impertinens ad causam:
unde valida est dispensatio voti obtenta ab eo qui se finxit
virum doctum, vel studiosum, &c. nam hujusmodi fictio nihil
refert ad causam dispensationis. Similiter valida est dispen-
satio obtenta tacito nomine personæ, quam si dispensans
cogno-

cognovisset, propter odium dispensationem non concessis-
set. Valida item est dispensatio, quando erratur in nomine
personæ; secus dicendum quoties impedimentum certum
narratur sub dubio, aut quoties narratur una tantum causa,
& ea est falsa. Item invalida est dispensatio voti non nubendi,
facit in favorem alterius, si in supplicatione non fuit hoc ex-
pressum. Item invalida est absolutio quoad censuram, ab
heretico obtenta singente se esse conversum. *ibid. punct. 4.*
num 3. &c. seqq.

114. Valida est dispositio, quoties aliquid falsi narratur,
quo expresso facilius dispositio obtineretur, modo qualitas,
in qua erratur, non apponatur. axativè, sed demonstrativè,
sive causa demonstrationis; propterea sequitur legatum esse
solvendum, si dicatur, *Lego Ecclesia decem modios solvendos ex
reditibus talis fundi*: nam hoc legatum sub diversis verbo-
rum conceptionibus, videtur expressum, consequenter qua-
litas videtur apposita demonstrativè. *ibid. num. 12. &c. 13.*

115. Si subreptio tacendo verum, vel exprimendo falso
contingat in una rescripti parte, vitiat, & irritum reddit re-
scriptum quoad eam partem, in qua est subreptio, non vero
quoad reliquias. Quod si non possit separari pars in qua con-
tingit subreptio, rescriptum irritum est totum. Valet autem
rescriptum quoad partem in qua non contingit subreptio,
etiam subreptione in ea parte à civili scienter commissa,
inscio eo in cuius favorem rescriptum obtinetur. *ibidem*
num. 14. 15. &c. 17.

116. Obtinens dispensationem in duobus votis in eodem
rescripto, potest uti dispensatione quoad votum, in quo non
contingit subreptio. *ibid. num. 16.*

117. Qui in petendo rescripto ad beneficium sive cura-
tum, sive non curatum bona fide tacuit legitimam ætatem
ad curatum, potest virtute illius rescripti beneficium simplex
obtinere, si ætatem legitimam ad beneficium simplex ha-
beat. *ibid. num. 18.*

118. Vitium subreptionis & invaliditatis suppletur per
clausulam, *motu proprio*, postea in rescripto, quando privi-
legium motu proprio conceditur sine ulla prævia informa-
tione, sed ex mera concedentis liberalitate; & hoc operatur
clausula, *motu proprio*, in rescriptis positâ, videlicet quo pri-
vilegium censeatur magis voluntarium, & numquam re-
torqueatur contra eum cui conceditur. *ibid. num. 21. 22. &c. 23.*

119. Dispen-

119. Dispensatio redditur invalida, tacita qualitate quam Jura specialiter exprimi volunt, quamvis ea qualitate expressa Superior concessisset dispensationem: unde invalida est dispensatio obtenta non expresso gradu affinitatis, vel consanguinitatis, vel publicae honestatis, aut non facta expressione diversorum titulorum, ratione quorum duos sunt affines. *ibid. punct. 5.n.1. &c. seq.*

120. Committens incestum cum consanguinea potest un dispensatione, si antequam dispensatio obtineatur, iterum cum eadem peccet. *ibid. num. 4.*

121. Invalida est dispensatio obtenta non expressa linea in consanguinitate, affinitate & publica honestate. In cognatione spirituali exprimendum est an sit filiatio vel spiritualis compaternitas. Imò exprimendum est impedimentum publicae honestatis esse in primo gradu, & consurgere ex matrimonio rato, si de hoc dispensatio queratur. *ibid. num. 5. &c. seq.*

122. Invalida est dispensatio quando erratur circa speciem impedimenti, aut quando obtinetur ad contrahendum cum affine, vel consanguineo tacito incestu jam commisso & completo; quamquam quando incestus est occultus, non est necessario facienda ipsius expressio in dispensatione obtainenda à Papa pro foro externo. *ibid. num. 8. &c. seq.*

123. Copula incestuosa commissa spe facilius obtainendi quod petitur, est explicanda, quamvis alter eorum tantum talem animum habuerit, *ibid. num. 10.*

124. Valetne in foro externo dispensatio concessa, si pupulanon intercessit, ea occulta interyeniente, & an contrahentes de hoc à judice interrogati teneantur responderi. Respond, contrahentes interrogatos de copula licet occulta, teneri confiteri judici interroganti. *ibid. num. 14.*

125. Invalida est dispensatio, quando committitur error in gradu viciniori, ut si dicatur esse in quarto, cum sit in tertio. Quod si duo non æqualiter distent à stipite, necessario non est facienda mentio gradus propinquioris stipitis, modo tamen alter contrahentium non distet uno tamen gradu à stipite. Ordinarius non expresso propinquiori gradu, non debet in foro externo dispensationem admittere, donec litteræ declaratoriae afferantur, *ibid. num. 15. 16. &c. 17.*

126. Valida est dispensatio à Titio obtenta expresso solum secundo affinitatis gradu, dum ducturus esset in matrimonium

nām
dictam
ratorii
127
cidend
cerdot
128.
tinens
persev
129.
valida
menda
nalem
non ce
cogno
130
menda
quent
norū d
tia der
haben
non e
Adde
Conse
disper
difac
131
titur
petitu
te, al
suffic
limit
132
spend
facta
fato p
debe
tinui
ment
nens
una,

nium Bertram uxoremque sui patrui. Ordinarius potest praeditam dispensationem admittere, abique aliis litteris declaratorius. *ibid. num. 18. & 19.*

127. Dispensatio irregularitatis homicidi contracta occidendo Sacerdotem, valet, etiam tacita circumstantia Sacerdotii. *ibid. num. 20.*

128. Dispensationem voti perseverandi in religione obtinens, eam invalidè obtinet, non expressa circumstantia perseverantiae. *ibid. num. 21.*

129. Dispensatio per metum, etiam ad hoc incussum, valida est, sed non item dispensatio extorta per dolum & mendacia, si dolus & mendacia versentur circa causam finalē seu motivam dispensationis, id est, quando dispensans non concessisset dispensationem, velejus partem, si dolum cognovisset, *ibid. punct. 6. num. 1 & seq.*

130. Valida est dispensatio ab aliquo obtenta, non exprimendo se alias eam petisse, sed non obtinuisse, & consequenter dispensatio obtenta ab Episcopo successore ab anteriori denegata, valida est, quamvis taceatur circumstantia denegationis. Item, valida est dispensatio ab inferiore, habente tamen potestatem dispensandi obtenta, quamvis non exprimatur eam à Superiore fuisse prius denegatam. Adde obtinentem rescriptum Apollolicum, quo possit à Confessario dispensari, posse nulla mentione rescripti facta dispensationem ab Episcopo, vel alio Prælato, qui dispensandi facultatem habet, obtinere *ibid. punct. 7 num. 1 & seq.*

131. Quando de una & eadem re duplex dispensatio petitur, & prima fuit limitata, in secunda, quæ magis ampla petitur, per se loquendo, facienda est mentio prioris limitatione, alioquin secunda invalida videtur, nisi secunda ex nova sufficiente causa petatur, aut nisi prima concessa fuerit cum limitatione, quæ juxta stylum apponi soleat. *ib. punct. 8. num. 1.*

132. Qui ob scrupulum vel dubium circa primam dispensationem secundam obtinet, validè obtinet etiam non facta mentione prioris; secus dicendum de illegitimo dispensato prius, qui si aliam ampliorem dispensationem desideret, debet prioris dispensationis mentionem facere. Item, qui obtinuit exemptionem à solvenda parte decimarum, debet mentionem prioris facere, si ampliorem desideret. Et obtinens dispensationem vescendi carnibus in una Quadragesima, si in alia similem dispensationem querat, non tenetur

prio-

Prioris mentionem facere. Similiter dispensatus ad contrahendum cum consanguinea vel affine, si ea dispensatione non sit usus, non tenetur in secunda petenda mentionem prioris facere. *ibid. num. 2. & seq.*

133. Petes, utrum habens plura impedimenta, seu vincula, validè obtineat dispensationem unius, non explicitis aliis, quibus obstrictus tenetur? Respond. affirmative, (nisi forte matrimonii impedimenta excipiuntur,) ut patet amplius de obstrictopluribus excommunicationibus, qui post ab una absolvi, non ablata alia. *ibid. punct. 9. n. 1. & 2.*

Dispensatio quibus modis vim suam amittat.

134. Dispensatio vim siam amittere potest cessatione causæ, morte concedentis, nondum effectu adimpleto, renuntiatione, revocatione, & primo seu unico actu; modo dispensatio absolute sine limitatione concessa non sit. *ibid. punct. 10. §. 2. num. 1.*

135. Dicitur, cessatione cause, quia cessante causa finali, seu motiva dispensationis, post obtentam dispensationem, & nondum executioni mandatam, probabile est etiam ipsam dispensationem cessare; delegatusque ad dispensandum, non potest validè dispensare, si post indultum sibi concessum, cessavit causa iusta dispensandi. *ibid. §. 1. n. 3. & 5.*

136. Obtinens dispensationem comedendi carnes tempore jejunii ob infirmitatem, ea cessante tenetur à carnis abstinentia. Item, obtinens dispensationem in aliqua lege humana, vel divina, &c. peccat, tali dispensatione utendo transacta causa dispensationis. *ibid. n. 6. & 8.*

137. Quando autem dubitatur an causa dispensationis cessarit, presumitur non cessasse, consequenter dispensatio valida est. *ibid. num. 10.*

138. Dispensatio semel obtenta, & jam executioni minata non cessat, nec revocari potest, cessante causa, ob quam fuerat concessa; ut si iusta de causa concessa sit dispensatio ad contrahendum matrimonium, & vitalis dispensationis contractum sit matrimonium, non cessat dispensatio, si contracto jam matrimonio cessat causa dispensationis. *ibid. n. 11.*

139. Petes, quid efficiat renuntiatio dispensationis? Efficit ut dispensatio quæ nondum executioni demandata fuerat,

vim

contr
nsatio
ntionem
uinc
xplicat
e, (ad
atet a
ui pot
ssatione
eto, r-
; modo
it, ibid.
fa finali,
tionem,
ziam ip-
landum,
icellum,
es tem-
arnibus
ege hu-
o trans-
fationis
ensatio
nem
i in mu-
b quam
enatio
fationis
si con-
ndn. n.
Effici
sferat,
vimi

vim suam amittat, si renuntiatio acceptetur à dispensante. Exempli gratia: Titius obtinuit dispensationem ducendi consanguineam in matrimonium: sed ante contractum matrimonium cedit dispensationi, dispensatio cessat, si cessio seu renuntiatio dispensationis acceptetur à dispensante, hinc patet dispensatum posse dispensationi renuntiare antequam fortiorum effectum. Et qui proposuit non uti dispensatione aut illi renuntiare, potest ea uti, vel renuntiationem revocare, si eam Superior nondum acceptavit. *ibid. §. 2. n. 3. & seq.*

140 Dispensatio impetranda est illius expensis, qui onus illius impetranda suis sumptibus in se suscepit. Quando tamen præcessit consensus tacitus vel expressus impetranda dispensationis, & alter onus illius impetranda suis sumptibus liberaliter in se non suscepit, dispensatio communibus expensis impetranda est. Et qui obtenta de communione consensu dispensatione injuste renuit matrimonium contrahere, tenetur ad integras dispensationis expensas: qui vero justè renuit absque alterius culpa, tenetur solum ad partem expensarum; quod si renuat ob alterius culpam, videlicet ob injuriam & injuriosam alterius actionem, ad nullas tenetur; sed alter qui causam resiliendi dedit, ad integras expensas tenetur: unde sequitur, eum qui resilit à promissione matrimonii ob supervenientem in altero contrahente notabilem deformitatem, non teneri integras dispensationis expensas solvere, sed tantummodo partem. *ibid. punct. II. n. 2. & seq.* Item

141. Vir qui est fornicatus ante promissionem matrimonii, non tenetur ad integras expensas, si sponsa obtentu dispensatione, nolit cum eo contrahere cognita ipsius fornicatione: nam fornicatio sponsi antecedens promissionem matrimonii non est injuriosa sponsæ. *ibid. num. 10.*

142. Ille cuius culpa post matrimonii præmissionem, contrahitur impedimentum dirimus, tenetur nū possit propriis expensis dispensationem obtainere, ut spōntalia perficiantur. *ibid. num. 11.*

A D D I T I O.

Lex humana non obligat in conscientia, ubi constat ejus rationem seu intentionem principalem cessare, solet autem intentio ex procēdio colligi. Cessat & obligatio cessantibus inconvenientibus, ob quæ lata est. item, si est lex inutilis,

item

item in casu, quem, si legislator cogitasset, excepisset; item non est recepta à principio, etiam ignorantē id legislato, aut non recepta est à maiore parte talium personarum, quali excusando loquitur, sciente superiore, & non contrarie, ad quod sufficit bis aut ter fecisse contra legem; item casu scandali, aut infamiae, aut metus cadentis in constantem vitum, aut cùm occurrit casus, ubi ratio judicat non serendum; aut cùm fundatur in præsumptione, & constat de cœtrario; aut cùm est injusta, aut non in bonum commune, ut afferens magnum damnum, aut cùm est valde difficultè observare, reputatur enim Jure impossibile. De lege Sot. l. 1. de j. Carbo integr. volum. Azor. multa l. 5. tit. 1. Nav. cap. 23 à no. 49. Tolet. de sept. pecc. mort. cap. 18. 19. 20. Sayr. t. 2. Voi consu. vid. Nav. c. 15. num. 21. Covar. in c. cum esset. de testam. num. 8. non recepta) Fum. lex. num. 11. Aut metus.) Sot. l. c. q. 6. an. Syl. metus num. 6. Aut cum occurrit) Val. t. 2. d. q. 5. p. 6. Aut cum fundatur) Mol. d. 208. in fin.

Cum in lege Ecclesiastica dicitur, teneatur, vel precipuum videretur esse obligatio mortalis peccati, secus si dicatur, faciant vel dicant, vel ordinamus, vel statuimus, mandamus, vel jubemus, quamquam debet, mandamus, prohibemus, & portet, quidam potent obligare ad mortale. Vid. Azor. leg. Tolet. l. c. Navar. c. 23. num. 48. Quamquam) Ita Azor. l. c.

Lex civilis tollitur consuetudine contraria decem annorum, & etiam Ecclesiastica, si Papa sciens non contradicat, sive temque lex Episcopi, Episcopo non contradicente. Quintam quævis consuetudo per duos, vel tres actus contrarios, sciente superiore, & tolerante, legem abrogat, secundum quosdam; nisi sit contra publicam utilitatem. Sylv. ver. consuetudo num. 9. Decem annorum) Azor. l. 5. c. 17. q. 6. Sylv. consuetudo. num. Ecclesiastica.) Azor. c. 18. q. 9. ex Oldrado & Iliis: Fel, tamen Abbas, & alii, cum communī dicunt, id esse rerum in lege, non autem in canone, qui non abrogatur, nisi consuetudine 40. annorum, etiam sciente, & paciente principe, nisi illam expressim approbando Just collat. Quidam dicunt, unico, quidam duobus, quidam pluribus actibus id fieri, vide Carbo l. 9. d. 2. qui docet, non posse certam regulam præscribi, sed id boni viri, aut judicis arbitrio relinquere. Azor. l. c. q. 25. plures actus requiri ait ad consuetudinem.

Nulla lege tollitur consuetudo rationabilis, certi loci, nisi fiat eius mentio, nec statuta particularia non continentia lo-

lum jus
bit, lib.
Lex
publicat
Legit
pars bor
impensa
aque id
enum de
gitinis.
autem sp
bentib
terede
testame
legitum
ves/leg
C. de in
Non
sed pot
enormi
tutom
dem ali
ma. Vi
cer, leg
tatem a
fluius n
Filia
non re
ci data
ufum e
Re
tamen
93. § 4
Fili
petero
dum,
tur pa
tum,
Rajn

et: item ium jus commune, nisi lex aliud aparte dicat. vid. c. I. de con-
egislato-
rum, a
in contrac-
emittens
onstantia-
on serva-
at de co-
lune, a
ilè obli-
l. 1. de j
23. à na-
i confusio-
num. 8.
6. art.
6. An-
recipimus
catur, fa-
amus, ve-
us, & co-
r. he. 4.
l. e.
n anno-
dicat, p.
Quineti-
trarios,
cundum
er, cim
lv. con-
do &
esse re-
ur, nisi
princi-
Quidam
sid hic-
gulam
Azor,
i, nisi
ria so-
lum

rum, a
in, lib. 6.
Lex revocatoria privilegiorum non habet vim, usque ad
publicationem.

Legitima:

Legitima, si filii sint plures, quam quatuor, est dimidia pars bonorum, quae reliqua sunt solutis debitis defuncti: & impensa tuneris, quod si non plures, est tertia tantum pars, atque id est, quod inter omnes dividendum necessario, est enim debitum filiis legitimis, eisque mortuis, neporibus legitimis. Debetur autem à matre etiam filiis naturalibus, non autem spuriis. Debetur & parentibus legitima à filiis non habentibus filios, & fratribus ex parte patris, si quis infamem heredem instituat, cum illi non essent ingratii. Quod si illis in testamento nihil esset relictum, esset nullum; si autem minus legitima, supplendum. De hac re multa Mol. d. 177. Vid. Sylv. usq. legitima portio: num. 1. Si autem) Syl. l. c. n. 8. l. omnimodo, Q. de moffic. test Mol. l. c. col. 1.

Non potest filiae legitima tolli statuto, secundum quosdam, sed potest statui, ut sit contenta dote sufficiente, modo ne enormitteret edatur. Potest vero, secundum alios, legitima statuto minui, & ex causa tolli, sed non alimenta, nec dos, & quidem alcubi per primogenitaram privantur alii filii legitimi. Vid. Syl. l. c. n. 3. Cova. in 4. Decret. p. 2. c. 8. §. 6. num. 5. docet, legitimam lege, aut statuto minui posse, usque ad quantitatem alimentis necessariam, tunc autem prorsus tolli, cum filius necessaria ad vitam aliunde habet.

Filia dotata potest petere supplementum legitimæ, si ei non renuntiavit expressè. Computanda autem sunt omnia ei data à patre occasione matrimonii, exceptis vestibus ad usum quotidianum necessariis.

Renuntiatio legitimæ facta per metum, non firmatur iuramento, vid. Lopez. p. 2. c. 23 Covar. in c. quamvis de pact. 93. § 4. num. 2.

Filius renuntians hereditati etiam cum juramento, potest petere supplementum legitimæ, in quam tamen computandum, quod ex bonis patris inhonestè expendit, nisi presumatur pater donasse. Supplementum autem legitimæ non petitum, potest petere heres etiam extraneus. vid. Cov. in cap. Rayn. de testam. § 1. num. 8.

B b

Non